

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs II. De ente spirituali incompleto, siue anima rationali, quoad
statum separationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

nunt illud Sapientiae 8. *Puer eram ingeniosus, & fortitus sum animam bonam; & cum essem magis bonus, veni ad corpus co inquinatum.* Respondeo, hæc verba non de maiori perfectione substantiali accipienda esse, quasi diceret Salomon, se animam substantialiter perfectiorem aliis animabus fortitum fuisse, sed de maiori perfectione accidentali, & cum maiori gratia, & sanctitate, ut Rabanus, Lyra, & Glossa, Interlinealis super eum locum animaduverterunt.

TRACTATUS II.

De ente spirituali incompleto, siue anima rationali, quoad statum separationis.

CAPUT I.

An anima rationalis separata à corpore naturaliter conservetur, siue immortalis sit.

ANIMAM nostram immortalem esse, & post mortem corporis æternum vivere, Aristotelici, Platonici, Pythagoræi, & vniuersum omnes Philosophi, excepto Epicureorum gregè, vniuersim consentiunt. Eandem veritatem Scriptura, Patres, & Concilia perspicue tradunt, ut euadere ostendit præter alios Valentia prima parte disputatione tertia, quaestione prima, puncto tertio. Auctoritatem tanti habendam ratio naturalis minime confirmat. In primis enim anima nostra spiritualis est, ut suo loco ostensum manet: ergo independens à corpore, & immortalis. Secundo: sicut omnes animæ creatæ corruptibiles impediri possunt, ut non existant; ita etiam ab operando impediri possunt: qua ratione aqua ne infugidet, ab igne prohibetur; & ignis ab aqua, ne calefaciat: atque idem de reliquis causis indicium est: si ergo anima rationalis destrui, & ab existendo naturaliter impediri potest vi alicuius causæ creatæ, eius nimirum, quæ corpus destruit, poterit similiter non destructa impediri ab aliqua causâ creatâ, & naturali, quominus operationes sibi proprias exerceat: hoc autem est manifestè falsum: anima enim nostra quoad actus internos intellectus, & voluntatis sibi proprios soli creatori & nulli creaturæ subdita est.

Rursus tertio: animæ materiales, & corpori immerse non nisi bona corporea, & sensibilia appetunt, his solis inhiant, in his solis voluptatem sectantur: nullum enim altioris inclinationis vestigium in animabus belluinis apparet: at anima rationalis bona incorporea, & superioris ordinis experientia teste appetit: non ergo materialis, & corruptibilis est. Quarto: si anima esset mortalis, summum eius malum esset mors, utpote quæ eam omni bono suo spoliaret: atque adeo præsens vita esset summum eius bonum: at hoc luminis rationis naturalis aperte repugnat, cum plures vitam libertati, aut famæ, aut

honestati postponant, & pro his bonis mortem non recusent: nisi autem hæc bona multoties huic vitæ præstarent, esset contrarietatem eorum præ hac electio. Quinto: ipsa experientia aperte docet, nullo bono caduco, ac præsentis vitæ proprio nos satari: signum igitur est, huic vitæ aliam superesse, cuius bona nos possint satiare: haud enim credibile est, animam rationalem tam excellentis naturæ, & conditionis nullum habere bonum, quo expleri possit, nullumque finem, in quo conquiescat. Huc spectat illud Augustini libro primo Confessionum capite primo. *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec perveniat ad te.* Sexto: nisi anima sit immortalis, Deus erit iniustus: boni enim in hac vita multis calamitatibus, & meritis pro honestate affliguntur: è contrario impij, & scelerati homines omnibus naturæ, & fortunæ bonis affluunt: si ergo toti condimur in tumulos, & nihil nostri superat: scelera inulta, & bona opera inhonorata manebunt. Huc spectat illud Sancti Petri apud Clementem lib. 3, recognit. *aut Deus iudex non est, aut anima immortalis est.*

Rursus septimo cum Tertulliano in libello de testimonio animæ sic argumentor: *omnibus fere, inquit, ingenta est fama post mortem cupido: longum est vetexere Curtios, & Regulos, vel Græcos viros, quorum innumera elogia sunt contempta mortis propter posthumam famam: quis non hodie memoria post mortem frequentanda ista studet, ut vel literatura operibus, vel simplici laude morum, vel ipsorum sepulchrorum ambitione nomen suum seruet: unde anima hodie affectaret aliquid, quod vel post mortem, & tanto perepararet, quo sit usura post obitum, si nihil de postero sciret? Hactenus ille.* Tandem argumentor, quia contrarium dogma ex vita humana probitatem omnem, & omnem morum puritatem tollit: & è converso ad omnem immunditiam, impuritatem, iniustitiam, & impietatem fiana laxat: verum ergo esse non potest: veritas enim, & sapientia homines ad pietatem, & iustitiam accendit, & à vitiis avertit: alias non veritas, sed fallacia; non sapientia, sed insipientia esset. Plura alia, & quidem validissima pro catholico dogmate suppetunt argumenta, quæ tamen brevitatis causa prætermitto. Reliquum est, ut oppositis breviter respondeam.

Igitur pro Epicureorum sententia immortalitatem animæ rationalis negante, sit primum argumentum. Anima senescit, & ægrotat: senectutis in ea signum est, eam post multos vitæ annos in corpore emensos auro fessam fatiscere; ac neque adeo perfectè, aut viride cogitare, videre, audire, ambulare, &c. Ægritudinis in ea manifestum est indicium, quod ægrotante homine dolores patiatur non modicos. Porro autem senectus, & ægritudo, morbiu dispositiones sunt ad mortem, mortalisque subiecti sunt accidentia, ut vel in corpore patet: anima ergo est mortalis. Respondeo, animam secundum se sumptam non senescere, nec ægrotare: quare ve disputat Aristoteles primo de anima, si senex iuuenis sumeret oculum, eius anima non minus acutè cerneret, quam iuuenis cuiusvis anima. Par est ratio animæ corporis ægrotantis comparatæ ad animam hominis sani. Proinde non est, quod anima secundum se sumpta sit mortalis. Quocirca anima tantum ut coniuncta corpori, & reduplicando supra eius instrumenta, & sedes senescit, atque ægrotat: neque amplius probant cōiecturæ in argumento contrario adductæ: unde non nisi sub ea reduplicatio erit mortalis, & interitui obnoxia: id autem non

tam

ram est, eam esse mortalem, quam corpus, illiusque organa posse interire, ac mori.

5 Secundum argumentum contrarium. Pars praefertim heterogenea separata à toto suo nequit conferuari, non mori nequit: ut liquet in manu, aut pede, alioque humani corporis membro abscisso. Atqui anima est pars hominis, eaque heterogenea: igitur separata à corpore, & consequenter à toto homine nequibit conferuari, atque adeo morietur. Respondeo, non ideo partem integram hominis, manum verbi gratia, à toto separatam interire, ac mori debere, quia utcumque pars est totius, à quo separatur: sed quia ita est pars cuiusdam totius maioris, ut sit in se totum quoddam minus, ex partibus inuicem dissolubilibus constans, nimirum ex materia prima, & anima illud informante: at anima rationalis est indivisibilis, nec constat partibus, quae possint dissolui, aut dissolutione sua obitum, ac mortem patere: haud ergo est, cur merito separationis à toto homine debeat esse morti, aut interitui subiecta.

6 Tertium argumentum. Hoc ipso, quod anima dependeat à corpore in operando, & dependebit ab illo in essendo: quo pacto creatura omnis non minus habet dependentiam à Deo quoad esse, quam quoad operari. Sed anima dependet à corpore in operando: quippe sine quo nec potest videre, nec audire, nec odorari: ergo, &c. Aut paulo aliter: si posset anima viuere, & esse extra corpus, sane & posset extra illud, ab eoque separata, videre, audire, odorari, ceterasque operationes similes exercere: consequens autem est absurdum: cum posita extra corpus careat oculis, auribus, naribus, aliisque id genus instrumentis, sine quibus nec videtur, nec auditur, nec aliud minus vitae obitur. Respondeo, & perquam facile, si anima quoad omnes suas operationes à corpore dependeret, fore quidem, ut ab eo dependeret quoad esse, & sine illo nequaquam viuere posset, aut esse: non secus atque creatura non potest sine dependentia à creatore suo viuere, aut esse; quia scilicet quoad omnes, & singulas operationes suas ab eius cooperatione, & concursu dependet. At anima rationalis non dependet à corpore quoad omnes suas operationes: multas enim habet spirituales, & eiusdem rationis cum Angelicis; quas quidem separata à corpore potest exercere: quamvis ergo aliquas habeat, penes quas dependet à corpore, ut sunt videre, audire, &c. Non ob id quoad esse, ac viuere dependebit à corpore, sed potius sine eo vitam & immortalitatem poterit sortiri.

7 Quartum argumentum. Si anima moriente corpore non moritur, cur corporis mortem, cur tecti ruinam, aut incendium, vel naufragium, aliaue pericula tantopere timeret? mors enim, & eius pericula varia non animae sunt, sed corporis, & ad hoc, non vero ad illam iuxta nos pertinent: non est ergo, quod ea metuat. Quo pacto si periclitante naue, nec nauita, nec eius bona periclitarentur; sane non esset, cur illum pericula maris terrent, aut naufragij metus sollicitaret. Respondeo, id esse proprium cuiuscunque partis, ut non solum sibi, sed etiam toti suo prospiciat, eiusque interitum, & damna praecaveat: sic aqua contra inclinationem in proprium, ac particulare bonum, sursum tamen ascendit: ad replendum utique vacuum, ac propter bonum vniuersi, cuius est pars quaedam. Nihil mirum ergo est, si anima appetat conseruationem totius hominis, quam veluti pars constituit, mortemque eius, atque pericula timeat, tamen moriente homine, aut in periculo,

sive discrimine aliquo posito ipsa non possit mori, aut periclitari. Haec autem ratio non procedit in nauita & naui: haud enim nauita est in nauis, ut pars in toto, quemadmodum iuxta omnes est manifestum.

8 Quintum, ac postremum argumentum deduci solet ex variis sacrae Paginae locis. Nam Ecclesiastes cap. 3. dicitur: *unus interitus est hominum, & iumentorum, & aqua vtriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius.* Et Sapientiae ca. 2. consimili ratione dicitur: *quia ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus, tanquam non fuerimus.* Ac denique 1. Timoth. capite secundo de Deo praedicatur: *solus habet immortalitatem.* Haec tamen non vrgent, nec contra veritatem catholicam negotium faciunt. Ad primum, & secundum est Salomonem adductis Sapientiae, & Ecclesiastes locis haud loqui ex propria persona, sed potius more concionatorio ex persona impiorum, qui ut libetius peccent securiusque in omne genus nequitiae sese effundunt, animas esse mortales fingunt, sibi que vanissime persuadent. Ita praedicta loca interpretatur S. Thomas 1. part. quaest. 65. art. 6. ad 1. Dicit etiam potest cum Hieronymo, sermonem in iis esse non de anima solitarie, ac secundum se sumpta sed de totalitate, siue toto homine ex ea, & corpore per vtriusque unionem resultante. Ad tertium locum ex Paulo obiectum dicendum est, non aliud eo confici, quam quod solus Deus habeat immortalitatem per essentiam: hoc autem non vetat, quominus anima sit immortalis per participationem: & quidem licet ea immortalitatis participatio debeat anima ex natura rei, nihilominus quodam sensu dici potest, eam esse immortalem per gratiam: etenim donum creationis gratia dici potest, ac debet, teste Aug. ep. 93. ad donum autem, seu beneficium creationis reduci debet ea, quae creationem naturaliter consequuntur: participatio ergo immortalitatis animae semel creatae ex natura rei conueniens, discenda est gratia; creationis utique, non redemptionis: adeoque non est, cur ea tenus anima non dicatur immortalis per gratiam, uti constitutum est. Alia argumenta aduersariorum omitto, quia nullius momenti sunt: qualia enim argumenta, qualesue ratiocinationes eorum esse possunt qui negata animarum immortalitate, beluis irrationalibus ventri deditis similes se esse profitentur.

CAPVT II.

Enodantur aliqua dubia de separatione animae rationalis.

9 QVares primo, an separatio animae violenta sit? Quaestionem hanc late tractant Conimbricenses. tract. de Anima separata d. 2. & Pater Suarez ibid. lib. de anima, ac Pater Hurtado disputatione 18. de anima sect. 3. Breuiter tamen dicendum puto, animae secundum se sumptae separationem à corpore naturalem esse, & unionem etiam cum corpore ei naturalem esse: non tamen pro eodem, sed pro diuerso tempore: cum enim sit forma corporis, actusque incompletus per illud complebilis, & quoad operationes sensitivas ab eo dependeat, nec sine eo possit substantialiter generare, aut hominem nobilissimum animal producere; sane hoc ipso ei vniri aliquando postulat, ut scilicet ab eo velut subiecto perficiatur, ac compleatur, utque dependenter ab illo multis operationibus

operationibus tum accidentalibus, tum etiam substantialibus fungatur. Cum vero sit spiritualis, & independens à corpore, & multas habeat operationes nobilissimas ab eo independentes, profecto separationem ab eo naturaliter exigit, ut nimirum in eo statu se, Deum, & Angelos perfectius cognoscat, & amet. Hac ratione materia prima naturaliter appetit hanc formam substantialem, necnon aliam longè diuersam, & contrariam; pro diuersis tamen temporibus. Quare separatio animæ secundum se sumptæ violenta non est. Qui autem inter separationem in fieri, & separationem in facto esse distinguunt; & illam, non hanc animæ secundum se violentam esse censent, aperte hallucinantur: cum enim altera separatio ad alteram ordinetur, vel ambæ naturales, vel ambæ violentæ ei erunt.

10 Caterum anima rationalis, ut vnita semel corpori dependenter à corporeis dispositionibus, vnionis conseruationem postulat, ac naturaliter appetit: hoc enim perinde est, ac dispositiones, & vnionem ipsam sui conseruationem poscere: vnde mors, seu separatio animæ ita sumptæ semper violenta est, et si pro varietate causarum aliquando naturalis esse videatur. Huc spectant illa Tertulliani verba de anima: *Proinde etsi varij exitus mortis, ut est multimoda conditio causarum, nullam ita dicimus lenem, ut non vi agatur: ipsa illa ratio operatrix mortis, simplex licet, vis est. Quid enim? quæ tantam animæ, & carnis societatem, tantam à conceptu concretionem sororum substantiarum diuellit, ac dirimit. Nam etsi præ gaudio quis spiritum exhalet, ut Chylon Spartanus, dum victorem Olympiæ filium amplectitur, etsi pro gloria, ut Clydemus Atheniensis, dum ab Historionibus ob præstantiam auro coronatur, etsi per somnum, ut Plato; etsi per risum, ut Publius Crassus: multo violentior mors, quæ per aliena grassatur, quæ animam per commoda expellit, quæ tunc mori affert, cum iucundius viuere est in exaltatione, in honore, in requie, in voluptate. Vis est & illa nauis, cum longè à Caphareis saxis nullis depugnata turbinibus, nullis quassata decumanis, adulescente statu, labente cursu, latante comitatu, intestino repente percussu cum rota securitate desidunt: non secus naufragia sunt vita etiam tranquille mortis euentus. Nihil refert integram abire corporis nauem, an dissipatam, dum anima nauigatio euertatur. Atque ex his patet solutio ad quoddam argumentum contra immortalitatem animæ, quod sic habet: aut melius est animæ esse naturaliter extra corpus; & sic anima erit violenta in corpore: hoc autem est manifestè falsum: aut contra melius ei est, esse in corpore; & sic violentiam perpetuam parietur extra corpus: quod etiam est aperte absurdum. Ne ergo alterutrum horum sequatur, dicendum est, animam non posse esse naturaliter extra corpus, sed ab eo separatam necessario mori, ac perire. Responderi siquidem debet, iuxta dicta, animæ naturalem esse vtrumque statum diuisiue, tamen ambo sint inuicem inæquales, & alter altero perfectior: sicuti materiæ primæ naturæ sunt forma humana, & cadauerica, verbi gratia, quamuis aliqui inter se valde dispares, & quoad perfectionis gradum inæquales: ita neuter status animæ secundum se erit violentus, aut contra eius exigentiam, atque naturam: cum quo coheret, quemadmodum constitutum est, ut ei prout vnita status separationis sit violentus, & minime naturalis.*

11 Quares secundò, an anima secum deferat extra

corpus, species in corpore acquisitas, siue hæc distinguantur ab habitibus, siue sint ipsimet habitus; hoc enim parum refert ad præsens institutum. Respondeo deferre: sunt enim spirituales, & incorporeæ: quidni ergo ad instar ipsius animæ queant esse corpori superstitæ? Deinde anima separata à corpore memoriam habet rerum, quas egit, aut passa est, dum fuit vnita corpori, ut ex variis constet historiis, atque monumentis: at nonnisi per species, quas acquisiuit in corpore: recurrere enim absque necessitate ad causam primam, speciesque à Deo infusas parum philosophicum est. Denique, si qua ratione extincta corporis vita exstingueretur in anima species, quas corporata acquisiuit, maxime quia sunt valde imperfectæ, atque adeo nobilissimum separationis statum dedecent: at hæc ratio nulla est: earum siquidem imperfectio non tollit perfectionem aliarum, quæ possunt, & solent animæ separatæ à Deo infundi: haud est ergo quod earum imperfectio separationis statum, quamuis aliqui perfectissimum, & nobilissimum dedecet.

12 Quares tertio, an anima in statu separationis perfectius cognoscat, quam dum esset ad corpus vnita, atque contracta? Respondeo exploratissimum esse, quod perfectius cognoscat separatæ: habet enim in eo statu modum cognoscendi Angelico valde similem, licet eo nonnihil inferiorem: quis autem ausit dicere, quod Angeli non perfectius cognoscant, quam animæ nostræ corporis ergastulo clausæ, terraque, & caligine mersæ? Nec contrarium sentiunt, quamuis contra sentie videantur, B. Thomas, & Scotus apud P. Suarez lib. 6. de anima capite octauo, dum enim insinuant, minus perfecte cognoscere animam separatam à corpore quam corporatam, & hanc contra perfectius quam illam, intelligendi sunt de perfectione connaturalitatis, non vero de perfectione quoad claritatem, aliosque tendendi modos: ut magis perfecte cognoscere animam dum vnitur corpori, quam dum ab eo separatur, perinde tantum sit, ac connaturalis eam cognoscere pro priori illo statu, quam pro hoc posteriori. Quin etiam crediderim eos loqui de anima non secundum se, sed ex suppositione corporis dispositi, quod etiam aiunt, illam perfectius perfectione connaturalitatis cognoscere, si vnatur quam si sit separatæ.

13 Quares quarto, quam vim loco motiuam habeat anima separatæ à corpore? Censent in primis aliqui, eam ne seipsam posse mouere, propterea quod in sacris litteris dicatur, animam mendici portatam fuisse ab Angelis. Sed à principio quid verat inesse alicui supposito vim se mouendi, & tamen ab alio moueri ac portari? Nonne quotidie tale quiddam inter nos accidit? Coniectura ergo sententiæ negantis animæ separatæ vim ad se mouendum nullius est momenti. Rursus anima separatæ viuunt: cur ergo more aliorum viuentium nequeat se de loco in locum mouere? Tandem existens in corpore, & se & corpus mouet: fortiori ergo corporeis vinculis soluta se saltem mouere, si velit, poterit.

14 Rursus alij, inter quos Theophilus Raynaudus in Thelog. naturali dist. 2. quaestione prima, articulo primo, numero duodecimo tuentur, animam in statu separationis non solum posse mouere seipsam, sed etiam corpora à quibus separatæ est. Ceterum contrarium verius est, ut tuentur Suarez disputatione trigesimaquarta, metaphys. sectione quarta, numero

numero vigesimotertio Hurtado disputatione duodecima metaphysicæ sectione secunda & alij plures. Ac probatur manifestissima experientia siquidem anima humerum verbi gratia informans, tametsi contigua sit brachio, quod demus esse demortuum, sensuque & motu vi paralytis destitutum, haud potest illud immediatè mouere, haud nisi mediante humero cui vnitur: non alia ratione nisi quia brachio non vnitur, sicut cæteris corporis partibus: anima ergo eget vnione ad corpus, vt illud moueat: alioqui cur corporis partem contiguam cui non vnitur nequeat immediatè mouere, vt dictum est? At hoc ipso quod eget vnione ad corpus, quo illud possit de loco in locum mouere, profecto haud poterit in statu separationis corpus vllum mouere: nullum igitur eo in statu valet mouere. Deinde, & eodem fere reddit, id discriminis videtur esse inter actum infor-

mantem & assistentem, quod hic, vt moueat corpus non egeat ei vniri, egeat autem ille: quidni ita sentiendum sit de actu informante relate ad assistentem? At anima rationalis est actus informans: ergo, &c. Denique si qua ratione posset anima separata mouere corpora, maxime quia valet intelligere, nec vtrunque, sed perfectius quam in corpore, & per cognitionem quidditativam terminatam, tum ad corpora, tum etiam ad seipsam & substantias Angelicas, ac separatas, quod maioris perfectionis est, quam corpora mouere, vnde videtur sequi hanc vim motricem corporum ei à fortiori pro eo statu tribuendam: atqui hæc ratio nulla est: siquidem & perfectius longe est, intelligere quomodolibet, quam audire, aut olfacere: & tamen illud prius, non hoc posterius conuenit animæ separata: similiter: ergo, &c.

LIBER DECIMVS.

De ente incorporeo negativè sumpto siue spirituali, completo: nimirum Angelo ac Deo.

TRACTATUS I.

De Angelo.

CIVS existentiam, vt ab ea auspicer, suadeo in primis autoritate sacræ Pagine. Quid enim euidentius eo Actorum 6. *viderunt faciem eius, tanquam faciem Angeli.* Quid clarius eo Regum 1. 2. cap. 14. *Tu Domine mi Rex sapiens es, sicut habet sapientiam Angelus Dei.* Mille alia id genus: Quæ propter scholastici communiter docent, de fide esse, angelicam creaturam esse à creatore conditam, atque existentia, & luce donatam. Cui scholasticorum definitioni præluxit scholasticæ Theologiæ Parens Augustin. in Psalm. 103. ibi: *quamuis non videamus apparitionem Angelorum, abscondita est enim ab oculis nostris, & est in quadam republica magna Imperatoris Dei; tamen esse Angelos nouimus ex fide, & multis apparuisse scriptum legimus, & tenemus, nec inde nobis dubitare fas est.* Deinde Energumeni res longe positas, & occultissimas manifestant, idiomatibusque sibi antea ignotis vtuntur, non secus ac si essent vernacula. At id non alia ratione, nisi quia à spiritibus quibusdam angelicis, & intellectualibus arrepti, eorum vi, & agitatione ad prædictos coguntur effectus: negari ergo nequit, quin alius ordo substantiarum insensibilium, ac spiritualium in rebus existat.

Quid enim? An Deo tribuendi sunt effectus illi, quos cernimus, ac miramur in arreptitiis? At hoc falsum est: siquidem exorcismi, & adiurationibus vtitur Ecclesia contra spiritum illum, quo torquentur energumeni, eumque increpat, ac diris deuouet: creatus igitur spiritus, & Angelicus, siue demoniacus est, non diuinus: quippe contra hunc nullæ ad-

iurationes, increpationes nullæ valerent: nec frustraneum modo, sed etiam impium foret, iis aduersus illum vti. An propterea, vt alij existimant, effectus de quibus agimus, oriuntur à melancholia nimia hominem ab homine pellente, eiusque complexionem vitante? Sed ne hoc credibilis. Quorsum enim Ecclesiastici exorcismi contra melancholiam rationis, ac sensus expertem, nec eis moueri magis capacem, quam si dura silex, aut ster Marpesia cautes? Præterquam quod ad comparandam ignoti idiomatis notitiam necessaria sunt species, quas nescio quomodo possit infundere melancholici humoris copia, & exuberantia, cum ne iis sensum acquirendis prodesse soleat, sed potius valde obesse, vt experientia testatur.

Nec valet quod respondent alij, effectus hos à luna, & aliis syderibus oriri. Quamquam enim *Demon vexet corpus lunaribus incrementis, vt esse luna credatur, quod est diabolici criminis*, pro eo ac his ipsis verbis animaduertit Chysolog. sermon. 51. cæterum quod secus se res habeat, exploratissimum est: nam etsi luna influxu suo determinare possit canem verbi gratia, aliudue animal irrationale, ad id vt operetur aliqua, quæ non sunt supra vires eius naturales: at præstare non potest, vt faciat ea, quorum est ex natura rei impotens: alioqui efficere posset, vt aqua calefaceret, & ignis infrigidaret, non obstante alterutrius elementi ad alterutrum effectum impotentia naturali: & sic luna operaretur naturaliter effectus supernaturales; quo nihil magis ridiculum. Atqui canis verbi gratia est naturaliter impotens loqui humano modo vocisue humanas, aut dearticulatas edere: canis igitur Simonis Magi; quem humana voce locutum testatur Nicephorus lib. 2. cap. 27. non id præstitit ope, ac ministerio lunæ, sed potius arte, ac præstigiis mali Demonis, id in eo operantis, quod ipse non poterat naturaliter operari. Similiter ergo quod energumeni ignotis idiomatis vtantur,